

Příloha č. 1 Dotazník

1. K čemu podle tvého názoru slouží třídnická hodina?
2. Je třídnická hodina, kterou máme nyní ve čtvrté třídě, jiná, než v předchozích ročnících?
3. Pokud ano, čím je jiná?
4. Jak se ti líbí třídnické hodiny, které ve 4. třídě proběhly.

K hodnocení použij smajlíkovou škálu níže.

5. Máš pocit, že se ve třídnických hodinách věnujete důležitým tématům?

K hodnocení použij smajlíkovou škálu níže.

6. Pro koho jsou důležité?

Pro mě

Pro třídu

Pro paní učitelku

Obecně jsou důležité

7. Máš pocit, že třídnické hodiny zlepšují vztahy ve třídě?

K hodnocení použij smajlíkovou škálu níže.

8. Máš pocit, že třídnické hodiny pomáhají pochopit pocity tvých spolužáků?

K hodnocení použij smajlíkovou škálu níže.

9. Máš pocit, že ti třídnické hodiny pomáhají vyjádřit tvé pocity, myšlenky a názory?

K hodnocení použij smajlíkovou škálu níže.

10. Máš pocit, že ti třídnické hodiny pomáhají při hledání problémů, se kterými se ve škole i mimo ni setkáváš?

K hodnocení použij smajlíkovou škálu níže.

11. Máte možnost se na přípravě třídnických hodin také podílet? Např. navrhnout téma?

Ano, vždy

Ano, někdy

Ne, nikdy

12. Která část třídnické hodiny Tě baví nejvíce?

- Úvodní informace, motivace, naladění na hodinu
- Čtení příběhu
- Hraní etud
- Myšlenková mapa problému, role na zdi
- Kresba
- Sousoší, živé obrazy, předměty
- Pantomima
- Pohybové hry
- Pozorování hraných rolí
- Horké křeslo
- Reflexe – shrnutí dosud prožitého
- Sebereflexe – pozorování mé vlastní činnosti, analýza příčin mého chování, odhalování chyb v mém jednání
- Poučení – závěr

13. Chodíš na třídnické hodiny rád/a?

Pokud ano, proč?

Pokud ne, proč?

14. Jaké téma třídnické hodiny si nejvíce pamatuješ?

15. Chtěl/a bys něco k organizaci třídnických hodin sdělit?

Příloha č. 2 Rozhovor se školní psycholožkou

Proč považujete třídnické hodiny za důležité?

Jejich význam je především v pravidelném setkávání žáků s třídním učitelem, a to nejen pro řešení témat učitele, ale hlavně pro řešení témat žáků.

V jejich rámci lze ovlivňovat nejen třídní klima v obecné rovině, ale je především možné cíleně působit na důležité oblasti z osobního i školního života dětí – tolerance, spolupráce, komunikace, práce s emocemi. Prostor pro práci s emocemi je vhodný při takových situacích, jako např. coming out, sebepoškození spolužáka, úmrtí spolužáka nebo pokus o sebevraždu. S takovými jevy se ve školách setkáváme čím dál častěji, lze je dát do souvislosti s celkovým nárůstem úzkostných stavů. Vhodné je také reagovat na nepříznivé vlivy v rodině či působení celospolečenských vlivů, které mohou v dítěti vyvolávat strach nebo úzkost.

Při plánování a realizaci třídnických hodin je důležité pečlivě analyzovat potřeby konkrétní žakovské skupiny i jednotlivých žáků, zde je velmi důležitá spolupráce učitele s výchovným poradcem nebo metodikem prevence, vítaná je spolupráce se školními psychology, jsou-li součástí školního poradenského pracoviště. Plánem obsahu třídnických hodin reagujeme na změny v osobním a školním životě žáka i kolektivu. Jak je vidět v případě realizace hodin autorkou této práce, lze třídnické hodiny využít i k prevenci rizikových jevů i k řešení témat, s nimiž se mohou žáci setkat v budoucnu (např. téma začlenění žáka s OMJ do třídního kolektivu).

Jaká je vaše zkušenost s organizací třídnických hodin?

Z mé zkušenosti, i ze zkušenosti kolegů, s nimiž se setkávám pravidelně v Platformě školních psychologů, bývá organizace třídnických hodin nepravidelná nebo velmi krátká, např. min. před zahájením vyučování. Tak krátký čas pro třídnickou hodinu nestačí k využití pestré nabídky aktivit ani pro osobnostní rozvoj žáka, ani pro využití aktivit pro podporu skupinové dynamiky. Využijí se maximálně pro řešení organizačních záležitostí – výlet, řešení problému, omluvenky. Ve školní praxi se školy s pravidelnou realizací třídnických hodin (a ještě v takové časové dotaci jako na škole, kde působí autorka práce) vyskytují spíše v menšině. Zde jsou třídnické hodiny realizovány jednotně, ve stejném čase, jsou pevnou součástí vyučování, jako hodina v rozvrhu.

Kromě přiměřeného rozsahu a pravidelnosti je v této škole viditelná chuť učitelů takovým způsobem pracovat, mají připravené dlouhodobé koncepce s jasnou náplní třídnických hodin, právě s ohledem na potřeby žáků/kolektivu.

Jsou třídnické hodiny, které jste měla možnost sledovat v rámci hospitace, něčím odlišné?

Ano, jsou. Oceňuji zejména zařazení dramatické výchovy, jednak s ohledem na studijní zaměření autorky práce, vhodně propojené výsledky studia s potřebami praxe, zároveň je z celé koncepce cítit nadšení pro práci s žáky a pochopení smyslu třídnických hodin.

Silným zdrojem pro adekvátní vedení hodiny je zde osobnost autorky, její vlastní zkušenost s dramatickou výchovou, trpělivost a dobrý vztah s dětmi. Hodnotné je zejména to, že autorka poskytuje žákům tolik času, kolik děti pro zpracování etudy potřebují, bez ohledu na primární časový plán se autorka nenechá časem limitovat, což dětem umožní přiměřeně zpracovat téma dle individuálních schopností i potřeb.

Vhodně je poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi, s popisně poskytovanou zpětnou vazbou učitele.

Která část TH se vám nejvíce líbila?

Nejvíce mě oslovil prostor pro etudy a možnost pro každého žáka si zkusit roli a horké křeslo.

Vidíte ve zhlédnuté hodině přínos?

Jako příklad efektu dramatické výchovy pro žáky je možné uvést dramaturgii situace, kdy si mohli žáci v různých rolích vyzkoušet různé strategie jednání v přesně určeném rámci příběhu o vietnamské dívce, která přišla do nového kolektivu. Nejprve se děti seznámily s příběhem, do něhož byla etuda zasazena a následně byla přesně pojmenovaná „problémová“ situace, do níž se hlavní hrdinka příběhu dostala. Konkrétně šlo o to, že nové žákyni z etnické menšiny jiná spolužačka říkala nehezkými jmény a verbální agrese eskalovala.

V rámci etudy si žáci vyzkoušeli roli obou dívek, ostatní zastávali roli žáka, stejně jako ve skutečnosti, měli možnost dle nápadu kdykoliv zasáhnout, jako kdokoliv ze třídy při reálné situaci. Někteří žáci kopírovali již předvedené, někteří měli odvahu vyzkoušet i jiné strategie,

zároveň měli možnost v dané modelové situaci sledovat reakci jak druhé strany, tak i členů celé třídy. V některých případech se někteří snažili i o změnu mechanismu, protože v dané modelové situaci viděli, že se při použití některých strategií žádné změny v chování verbální agresorky nedosáhlo. Žáci měli také možnost vyzkoušet si, jak se cítí, když na řešení konfliktu nejsou sami, jaký přínos má, když se na stranu „slabšího“ postaví další osoby.

Žáci se mohli do etudy zapojovat dobrovolně, postupně získávaly pocit bezpečí, dobrovolnost v tomto směru jednoznačně působila jako pozitivní podpora pro vystoupení z komfortní zóny. I to je důležitým efektem dramatické výchovy, protože zážitek diskomfortu v bezpečí modelové situace je velmi cenným zdrojem pro aplikaci konkrétní strategie i v méně bezpečné situaci. Obecně možnost skupinové práce a hraní rolí snižuje sociální ostýchavost, tedy působí jako forma prevence různých rizikových jevů, s nimiž se děti mohou ve škole setkat.

Cennými úseky byla pravidelná reflexe situace ze strany žáků i sebereflexe své role a pocitů. Na základě těchto reflexí postupně žáci zkoušeli různé strategie, opět doplněné novou reflexí a sebereflexí.

V závěru došlo ke shrnutí získaných zkušeností, vytvoření společného závěru, což působilo rovněž jako určitá forma relaxace (děti zpracovaly zážitek a zkušenosti formou společné tvorby na předem připravený arch papíru), na koberci, s možností uvolnění (bylo možné pozorovat příjemné uvolnění, chuť zpracovat získanou zkušenost).

V případě této konkrétní etudy lze jako hlavní dva efekty určit: nácvik zdravého sebeprosazení vůči někomu, kdo omezuje moje práva (volí šikanózní chování) a nácvik aktivní formy prevence při potenciálním začleňování nového žáka do třídy (s přihlédnutím ke specifickým žaka s OMJ).

Kterou část třídnické hodiny vnímáte kriticky?

K hodnocení průběhu aktivit žádné kritické připomínky nemám. Ale napadají mě některé rizikové úseky, na které je obecně nutné dávat pozor. Tím je např. zesměšňování tématu žáky samotnými. Pokud se takový projev ukáže, je to dle mého názoru signál, že téma je zvolené dobře a žáci potřebují získat prostor pro korekci svých projevů. Učitel ale musí dobře nastavit pravidla a vytvořit přiměřený bezpečný rámec pro etudu.

Překvapilo vás něco při sledované třídnické hodině?

Překvapilo mě, jak bylo pro žáky složité zapamatovat si jméno fiktivní postavy – žáka s OMJ – Lan Chi, přesto, že se mnohokrát v průběhu celé hodiny opakovalo.